XX. Привилегията на журналистите: предоставяне на общественост

"Спиралата на мълчанието ми е позната от моя съюз – "от моя клуб по гребане" – "същото е и в моето предприятие" – такива са най често потвържденията и одобренията на концепцията за спиралата на мълчанието. Наистина има достатъчни поводи да наблюдаваме подобни конформистки образци на човешко поведение. Изследванията на малките групи, в каквито се включва всеки, са част от процеса на формиране на обществено мнение, преобладаващото мнение в различни групи създава впечатлението у наблюдаващия индивид, че "човек" мисли по даден въпрос точно така. Но, всъщност, се случва нещо съвсем необичайно, веднага щом спиралата на мълчанието започне да се изявява публично – тъкмо включването на обществеността ускорява и прави този процес необратим. Най-ефективно елементът на обществеността се включва в този процес чрез масовите комуникаци. Масовите комуникации въплъщават обществеността, една широко разпростираща се, анонимна, недосегаема и независима общественост.

Чувството за безсилие пред медиите

Комуникацията може да бъде класифицирана като еднострнна, или двустранна, разговорът е двустранна комуникаци; респ. индиректна, или директна – разговорът е директна комуникация, като публична, или лична, разговорът, напр., като правило, е личен. Масовите комуникации са едностранни, индиректни, публични комуникации, те са най-естествените човешки комуникации, за разлика от разговора, в три аспекта. Именно това създава у индивида чувството на безсилие пред медиите. При всяко допитване, кой в днешното общество разполага с твърде много власт, медиите биват ранжирани сред първите места.[1] Тази безпомощност се изживява по два начина. Първо, когато в смисъла на Лумън следва да се привлече вниманието на обществеността върху дадена личност, идея, информация, или песпектива, които медиите, чрез селекция, разкриват пред обществеността. Пред "пазачите на вратите", които препречват пътя на обществеността, понякога се извършват твърде отчаяни действия, като напр. мастилница, хвърлена в старата Пинакотека в Мюнхен върху картина на Рубенс, шише с киселина в Риксмузея в Амстердам, върху друга картина на Рембранд, или отвличането на самолет, за да се привлече обществено внимание върху нечие послание.

Другата страна заемат медиите, в качеството им на позорен стълб, индивидът, който е "изложен" негативно в медиите, си представя обществеността, без всякакакви задръжки. Той не е в състояние да се защитава, да се брани, инструментът на "компрометирането" е гротескен в слабостта си, в своето вкаменено бездушие, сред останалите рафинирани медийни продукти. Но, и онзи, който принадлежи към вътрешния кръг от журналисти, "пазачите

на вратите", в случай, че попадне, да речем доброволно, в някое телевизионно ток-шоу, или телевизионно интервю, слага главата си в устата на тигъра.

Нова област в изследванията на въздействието

Обществеността може да се изследва от две перспективи, от перспективата на индивида, който бива засегнат, или игнориран от обществеността – това вече бе разгледано и от перспективата на колективните събития, когато стотици хиляди, ако не и милиони хора, наблюдават непосредствената си среда и впоследствие – къде гласно, къде мълчаливо, избират определено поведение, с което създават най-мащабният климат на мнения, формирайки обществено мнение. Това наблюдение на непосредствената среда има два източника от чиито позиции изхожда общественото мнение: от преките, автентични наблюдения, които индивидът извършва в своята среда, и от наблюденията на околната среда, които индивидът придобива от средствата за масова информация, преди всичко от телевизията, която чрез живи картини и тон, в цвят, и чрез един микс от автентични и опосредствени наблюдения върху околната среда – както се изразява Липмън – оказва най-голямо въздействие. "Добър вечер", казват метеролозите в началото на емисията за времето, "добър вечер" пригласяха гостите в един хотел, в който прекарвах веднаж почивката си.

Въпросът за въздействието на средствата за масова комуникация многократно е бивал задаван, без да получи отговор. Тук доминира твърде опростеното очакване за директна връзка между причина и въздействие. Изказването в дадена медия се схваща като причина, а промяната в мнението на хората, или засилването на дадено мнение сред читателите, слушателите и зрителите, като въздействие. Тук се разкрива конфиденциалният характер на даден разговор между двама души, единият казва нещо, другият го потвърждава, или отрича. Реалността на медийното въздействие, обаче, е много по-сложно, то се отличава значително от модела на разговора между отделни хора. В тази връзка Уолтър Липмън ни учи, че медиите налагат чрез безброй повторения определени стереотипи, които приличат на тухли, изграждащи "междинния свят", създаван между хората и разделящата ги от обективния свят псевдодействителност. Липмън ни учи, спирайки се върху "функцията на формирането на дневния ред", която упражняват медиите, като заострят по този начин общественото мнение – кое е по-неотложно, с кои въпроси следва да се занимават всички? Това решават медиите.

По нататък виждаме как медиите повлияват представите на отделния индивид, какво може и какво не може да каже човек, без страх да се изолира. Освен това, тук се сблъскваме с още нещо, което би могло да се нарече артикулационна функция на средствата за масова комуникация. Това ни връща към началото на анализа на спиралата на мълчанието, а именно към теста с разговора във влака, в качеството му на моделирана клетка, в която общественото мнение възниква чрез разговор и мълчание. Нека засега, обаче, останем при аспекта как отделният индивид схваща климата на общественото мнение чрез средствата за масова информация.

Обществеността прави човек годен за салона

Всъщност всеки, който бе прочел, или чул за тиражираното "Възвание" /1977/ на Мескалеро по повод убития от терористи адвокат Бубак, разбра, че става дума за нещо много повече от добронамерен документ, в смисъл да се даде възможност и на един по-широк кръг да прочете оригиналния текст, за да прецени нещата по точно. Този станал известен с псевдонима си текст, доби популярност още с публикуването си, но наред с това и една допълнителна, засилена гласност.

Само привидно, украсено с думи на неодобрение, се даваше да се разбере, че и "дълбоко покрусени" приятели, научили за убийството на адвоката, биха могат да изразят публично мнението си, без да се изолират. Това са случаи, при които – независимо с какви основания – се придава публичност на някакво забранено поведение, без да се прибягва непременно до червенокафявата боя и оковите на позорния стълб. Дали при дадена публикация става дума за позорния стълб, или не, е твърде лесно да се разбере. Поведение, което е в разрез с нормите, на което се дава гласност, без да се стига до всеобщо опозоряване, е нещо, което се счита за "добър тон". Всички могат да видят, че с подобно поведение, човек не се изолира. Ревността с която се предприема опит да се прояви разбиране за нарушаването на правилата – макар и частично – има своите основания: правилото, нормата по този начин биват отслабени.